

Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarısının, Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet komisyonu raporu (M. Meclisi : 3/793; C. Senatosu : 1/76)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 660)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 5690*

24 . 4 . 1972

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 24 . 4 . 1972 tarihli 77 nci Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek istem üzerine açık oyla kabul edilen, Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

*Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı*

*Not : Bu tasarı 13 . 4 . 1972 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 24 . 4 . 1972 tarihli 77 nci Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir.
(Millet Meclisi S. Sayısı : 660)*

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 1/76
Karar No. : 7*

27 . 4 . 1972

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Millet Meclisinin 24 Nisan 1972 tarihli 77 nci Birleşiminde ivedilik ve öncelikle görüşülerek istem üzerine açık oyla kabul edilen Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarısı, Millet Meclisi Başkanlığının 24 Nisan 1972 tarihli ve 5690 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuzun 27 Nisan 1972 tarihli Birleşiminde Hükümet adına Adalet Bakanı Prof. Dr. Suat Bilge ile Adalet Bakanlığı temsilcileri de hazır buldukları ve konuşmalar teyp marifetiyle harfiyen tutulduğu halde tetkik ve müzakere olundu.

1) Tasarı, Anayasa Mahkemesinin 6 Nisan 1972 tarihli ve Esas 1972/13; Karar 1972/18 sayılı Kararı ile - biçim yönünden - iptal edilen, 17 Mart 1972 tarihli ve 1576 sayılı Kanuna esas, Askerî Yargıtay II nci Ceza Dairesinin 10 Ocak 1972 tarihli ve Esas 1971/457; Karar 1972/1 sayılı ilâmiyle onanmak suretiyle kesinleşen Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı I Numaralı Askerî Mahkemesinin 9 Ekim 1972 tarihli ve Esas 1971/13; Karar 1971/23 sayılı ilâmiyle Türk Ceza Kanununun 146/1 nci maddesi gereğince ölüm cezasına hükümlü Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan haklarındaki işbu ölüm cezasının yerine getirilmesini öngörmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını tadil, tebdil veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisini iskata cehren teşebbüs etmek suçlarından, Askerî Yargıtay II nci Ceza Dairesinin 10 Ekim 1972 tarihli ve Esas 1971/457; Karar 1972/1 sayılı ilâmiyle onanmak suretiyle kesinleşen Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı I Numaralı Askerî Mahkemesinin 9 Ekim 1971 tarihli ve Esas 1971/13; Karar 1971/23 sayılı hükmü ile Türk Ceza Kanununun 146/1 nci maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan, sicil-i müfusta Erzurum ili Ilıca nahiyesi özlük (Öznü - Beypınarı) köyü Hane 27, Cilt 5 ve Sayfa 129 da kayıtlı Cemil oğlu Mukaddes'ten doğma 1947 doğumlu Deniz Gezmiş ile Yozgat ili Çekerek ilçesi Kuşsaray köyü Hane 21, Cilt 13/2, Sayfa 88/114 te kayıtlı Beşir oğlu Mediha'dan doğma 1947 doğumlu Yusuf Arslan ve Kayseri ili Sarız ilçesi Bahçeli mahallesi Hane 31, Cilt 2, Sayfa 45 te kayıtlı Hıdıroğlu Selver'den doğma 1949 doğumlu Hüseyin İnan haklarındaki işbu ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair tasarı Devletin bütünlüğü, ülkenin bütünlüğü, milletin bölünmezliği; Anayasa ve hukukun üstünlüğü; kamu düzeni ve kamu güvenliği yönlerinden mütalâa edilip, değerlendirilerek Komisyonumuzca da benimsenmiştir.

Tasarının maddelerine geçilmesinin oylanmasına oniki üye katılmış ve maddelere geçilmesi iki üyenin (Mucip Ataklı ve Turgut Cebe) nin olumsuz oyuna karşı on üyenin (Refet Rendeçi, Ömer Ucuşal, Turhan Kapanlı, Fehmi Alparşlan, Şeref Kayalar, Mustafa Deliveli, Abdurrahman Bayar, Osman Meodi Agun, Mustağa Tığlı ve Zihni Betil) in olumlu oyu ile karar altına alınmıştır.

Oylamaya ilişkin olarak söz talebinde bulunan Zihni Betil, maddelere geçilmesine olumlu oy verdiğini ancak, 1 nci maddenin değiştirilmesine dair önerge vereceğini açıklamış ve bu hususun Komisyon raporunda yer almasını talebetmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi evvelâ tümü itibarıyla ele alınmış ve bilâhara maddede, fıkralarında sözü edilen hükümlüler hakkında ayrı ayrı oylanmak suretiyle görüşülmüş ve maddede oylamaları sonucunda Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncü maddeleri Komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

III - Ülkemizin içinde bulunduğu ortam ve koşulları gözeten ve değerlendiren Komisyonumuz, Devletin bütünlüğü, ülkenin bütünlüğü, milletin bütünlüğü ve kamu düzeni ile kamu güvenine müteveccih eylemler hakkında bağımsız yargı organı tarafından verilip de henüz sonuçlanmamış olması uzun süredir kamuoyunu meşgul eden ve çeşitli tartışmalara konu kılınan ve hattâ gecikmesi belli çevreler tarafından istismar edilmek yoluna gidilen işbu hükmün kesinlik kazanmasının gecikmesinde hiçbir şekilde yarar görülemeyeceği ve konunun kesinlikle kazanmasında ülkemizin içinde bulunduğu ortam ve koşullar ve nihayet cezaların infazına ilişkin görüşler yönünden

zorunluluk bulunduğu mütalâası ile tasarının Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulmasını da karar altına almıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Ankara	Ağrı
Samsun	Eskişehir	Muhallifim	Muhallifim
R. Rendeci	Ö. Ucuza	Şerhim ekli.	Muhalefet şerhim eklidir
		T. Cebe	S. Türkmen
Ankara	Artvin	Bursa	Hatay
T. Kapank	F. Alpaslan	Ş. Kayalar	M. Deliveli
Mardin	Rize	Sakarya	Tokat
A. Bayar	O. M. Agun	M. Tağlı	Muhallifim
			Muhalefet şerhim eklidir.
			Söz hakkım saklıdır.
			Z. Betil

Tabii Üye
Muhallifim
M. Ataklı

MUHALEFET ŞERHİ

1. Aynı eylemlerde bulunan başka sanıkların aynı nitelikteki ayrı bir askerî mahkemede ölüm cezasına mahkûm edilmemiş olmaları.
2. Aynı eylemlerden suçlu olarak halen karar safhalarında bulunan başka sanıklar hakkında ne gibi karar çıkacağına halen belli olmaması.
3. Aynı eylemlere katılmış olup da mahkemede ölüm cezasına çarptırılmış olup, Askerî Yargıtay tarafından bu cezanın bozulmuş olması vicdani kanaatlerde tereddütler yaratmaktadır.
4. İdam cezalarının infazının sosyal yarar sağlamıyacağı,
5. Aynı eylemlere aynı derecelerde katılmış olanların ayrı cezalara çarptırılmış olması gelecekte siyasi görev yapanları ağır itham ve tenkidlere mâruz bırakacaktır. Tarihin yargısına kulaklarımızı tıkamamalıyız.
6. İdam cezalarının hiçbir dönemde ibreti müessir olmadığı da aşikârdır
7. Demokratik rejimi sağlam temellere oturtmak için sarf edilen gayretlerin döneminde sosyal barışın şartlarından biri de insafli ve merhametli olmaktır.
8. Hakkı olsak da âdil olmamak şüphesi gayrikabili telâfi sonuçlar doğurabilir.
9. Yetkili kişilerin beyanlarına göre bu eylemlere katılanları yönetenler de yakalanmamış bulunmaktadır.
10. Asıl suçlular ve başlar yerine piyonlarını idam etmek âdil olamaz.
Bu nedenlerle Komisyonun kararına muhalifim.

Mucip Ataklı

Muhalefet şerhi

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının tamamını veya bir kısmını tağyir, tebdil veya ilgaya ve bu kanunla teşekkül etmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan mene cehren teşebbüs etmekten sanık 1947 doğumlu Deniz Gezmiş, 1947 doğumlu Yusuf Aslan ve 1949 doğumlu Hüseyin İnan haklarında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No. lu Askerî Mahkemesince T. C. K. nun 146/1 maddesine tevfikân verilen ve kesinleşen ölüm cezalarının infazının gerekli olup olmadığının tetkiki ve karara bağlanması Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 64 nci maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisine mevdu istisnai bir yetkidir.

Vâzı kanun tarafından bu yetkinin kademeli olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş ve munhasıran ölüm cezalarına inhisar ettirilişindeki sebep ve mâna : Bilhassa siyasi amaçlarla suç işlemiş kimselere adalet organlarınınca tatbiki uygun görülen ölüm cezalarının yerine getirilip getirilmemesine memleketin ve Devletin yüksek menfaatlerinin müsait veya gayrimüsait olup olmadığının müzakeresine imkân vermek ve şayet var ise hükümlülerin özel durumlarının ve fiillerin işlendiği zamanlardaki içtimai, iktisadi, siyasi, idari ve fikrî ortamın, ve bu ortamı hazırlayan muharrik kuvvetlerin ve âmillerin, hükümlüleri Yüce Meclislerin atıfet duygusuna mazhar kılıp kılmıyacağının tesbiti amacına müteveccihdir.

Bu duruma göre haklarında ölüm cezası verilmiş bulunan üç hükümlünün fiilleri işledikleri zamana, zemine ve bu arada Türkiye'mizin sathında ve sınırlarının dışındaki siyasi, idari ve yaygın fikrî ve ideolojik faaliyetlere, yayımlara ve tatbikat gören veya gördürülen eğitim ve öğretim sistemlerindeki kısır, hedefsiz zararlı manzaraya hâfizalarımızı tazeliyerek atfınazar eylessek gençliğin bugün dahi amaçsız ve idealsiz bulunuluşunun veya bırakılışının nedenlerini inilirse ve bu nedenlerde ittifak edilirse, esasında tasvibe mazhar olmıyan çirkin fiillerle melûf faillere adalet mekanizmasının verdiği ölüm cezalarını ve gerekçelerini eleştirmeden uzak kalarak Yüce Senatonun munhasıran atıfet duygusu göstererek, kuvvetli cemiyetin kuvvetli mümessilliği hüviyeti içinde idamların infazına rıza gösteremez.

Kaldı ki, idam cezaları bir zamanın kısasa kısas ve kol kesme de olduğu gibi demode ve faydasız bir ceza uygulaması olma yolundadır. Çünkü bir insanın suç işlemesi toplumun içinde bulunmaya hak sahibi olmadığını ifade eder, yaşama hakkına sahip olmadığını ifade etmez. Cezanın başlıca amaçlarından biri suçlunun ıslahı olduğuna göre (modern çağda) suçlu öldürüldükten sonra hâsıl olan durumda ıslah keyfiyeti üzerinde durmak mümkün müdür?

İbreti müessire olarak düşünülürse; o takdirde de asırlar boyu işlenen fiillere verilen ölüm cezalarının, ölüm cezasını gerektiren fiillerin azalmasını mümkün kılardı; oysa böyle bir azalma da görülmemektedir. Diğer taraftan «tashihi gayrikabil cezalar» ceza hüviyetini modern hukukta iktisabedemez. Fransa'daki Emil vâkası, Sokrates'in ölümü v. s. gibi bilhassa muhtelif zamanlardaki siyasi dâvalarla ilgili misaller çoğaltılabilir. Daima, ceza, hata halinin tesbitiyle tashih edilebilir hüviyette ve dozda olmalıdır.

Son günlerde İstanbul askerî mahkemelerince aşağı - yukarı aynı suçlardan tutuklu ve Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'la irtibatlı olduğu ileri sürülen bâzı eşhasa verilen çeşitli hapis cezaları ve hükümler henüz kesbikatıyet eylememekle beraber, ilerde çıkması muhtemel eleştirmeler ve gayrikabili tashih durumlar nazara alınarak, Yüce Senatonun konu üzerinde daha fazla müteyakkız olması, titizlik göstermesi ve tevekkuf eylemesi zaruretine inanmaktayım.

Bu bakımdan ve yukarıda mâruz sebeplerden dolayı Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunun almış olduğu ölüm cezalarının yerine getirilmesine mütedair karara muhalifim.

Ankara Senatörü
Turgut Cebesiz

KARŞI OY YAZISI

1. Konumuz, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan haklarında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askerî Mahkemesi tarafından 9 . 10 . 1971 tarihinde verilen ve Askerî Yargıtay II nci Dairesince 10 . 1 . 1972 tarihinde tasdik edilerek kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesinin mi, yoksa getirilmemesinin mi daha uygun olacağını karara bağlamaktır.

2. Bilindiği gibi, Anayasamızın 7 nci maddesine göre (Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.) 132 nci maddesine göre de (Yasama ve Yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.)

Anayasamızın 64 ncü maddesine göre ise (Genel ve özel af ilânına mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, T. B. M. M. nin yetkilerindedir.)

Sözü edilen 7 ve 132 nci maddeler, Anayasamızın dayandığı kuvvetler ayrılığı prensibinin tabii bir sonucu ve 64 ncü madde ise bu prensibin bir istisnasıdır.

3. Görülüyor ki, T. B. M. M.; kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermeye yetkili olduğu gibi yerine getirilmemesine karar vermeye de yetkilidir. Hiç şüphesiz, bu yetkinin de bütün diğer yetkiler gibi, isabetle kullanılması gereklidir. Hâdisemizde çözüm bekliyen mesele, adları geçen 3 hükümlü hakkındaki ölüm cezalarının yerine getirilmesinin mi yoksa yerine getirilmemesinin mi isabetli olacağı hususundan ibarettir.

4. Burada, konumuzla ilgili bâzı hususları belirtmekte ve bâzı hukuk kurallarına hatırlatmakta fayda vardır :

a) Bütün dünyada hukukçular ve hukukçu olmıyanlar arasında, ölüm cezasından yana olanlar ve bu cezaya karşı olanlar vardır. Bizim mevzuatımız, ölüm cezasını kabul etmiştir. Konumuzu incelerken, ölüm cezasından yana olanların, bu cezanın gerekliliği hakkında ve ölüm cezasının karşısında olanların da, bu cezanın gereksizliği yolunda ileri sürülmekte bulunan sebeplere istinadetmemeleri, kanaat ve kararlarını bu sebepler dışındaki gerekçelere dayandırmaları lâzımdır. Zira, ölüm cezasına karşı olma; mevzuatımızın kabul ettiği cezalar arasından ölüm cezasının usulüne göre çıkarılması çabasını göstermeyi gerektirir, işlenme şartlarına göre ölüm cezasının yerine getirilmesinin isabetli sayılacağı bir olayda ölüm cezasını yerine getirilmemesi şeklinde karar vermeye hak kazandırmaz.

b) Kanunsuz suç olmaz, kanunsuz ceza da olmaz. Kanunlarımızın bugüne kadar suç saymadığı bâzı fiilleri toplumumuzun yararları bakımından suç saymak gerekebilir, keza kanunlarımızın tâyin ettiği cezaları gene toplumumuzun yararları bakımından artırmak ve şiddetlendirmek de gerekebilir. Bunun yolu, kanunlarımızı toplumumuzun ihtiyaçlarına göre değiştirme yoludur.

c) Suç ve ceza şahsidir. Hâkim ve mahkeme aynı suçu işliyen iki suçludan birine, suçun işlenmesi şartlarını ve suçlunun kişiliğini göz önünde bulundurmak ve kanunun koyduğu ceza sınırları içinde kalmak şartıyla, daha hafif ceza ve diğerine daha ağır ceza verebilir.

d) Ceza, bir toplum tedbiridir. Sadece suçtan zarar görenle mahkemeyi ve mahkûm edilen kimseyi ilgilendiren bir tedbir değildir. Bâzı ağır cezaların hükümlü tarafından temyiz edilmese dahi re'sen temyiz incelemesine tabi tutulması bu kuralın gereğidir. 7 ve 132 nci maddelerindeki genel prensibe bir istisna olarak Anayasamızın 64 ncü maddesi ile kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilip getirilmemesine karar verme yetkisini yasama organına vermesi de sözü edilen kuralın gereğidir. Parlâmentoya bu yetki, sadece hükümlü bakımından değil, aynı zamanda toplum açısından da bir teminat olarak verilmiştir. Bu nedendir ki, ölüm cezasına mahkûm edilen ve hakkındaki hüküm kesinleşen bir hükümlü, T. B. M. Meclisine müracaat ederek hakkındaki ölüm cezasının yerine getirilmesini istediğini bildirdiği takdirde, Parlâmento; bu isteği mücerret olarak kabul edemez, konuyu aynı zamanda toplumun yararları açısından da incelemek zorunluğundadır.

e) Ceza, suç işlemeyi önlemenin ilk ve en etkili tedbiridir. Fakat sadece cezanın, tek başına suç işlemeyi önleyemediği de bilinen bir gerçektir. Şayet ceza, tek başına suç işlemeyi önleyebilseydi, insanlar arasında en bayağı suç olarak kabul edilen hırsızlığın çoktan önlenmiş olması gerekirdi. Suç işlemeyi önlemek için ceza tedbirinin yanında, ekonomik ve sosyal tedbirler başta olmak üzere daha birçok tedbirlerin alınması gerektiğinde, bilim ve Devlet adamları birleşmiş durumdadırlar.

f) Keza, cezanın mücerret ağır olmasının da suç işlemeyi önleyemediği herkes tarafından bilinmektedir. Bugün medeni bütün ülkelerin ceza kanunları, suç ile ceza arasında âdil ölçü uygulanması teorisine dayanmaktadır.

g) Toplumla ilgili ekonomik ve sosyal sorunlara ve olaylara bakıldığı zaman da durumun aynı olduğu görülür. Bataklık bir yerde yaşayan halkı sıtmaya karşı korumak ve bunlardan sıtmaya tutulanları tedavi etmek Devletin şüphesiz görevleri arasındadır. Ancak, bilinen bir gerçektir ki, bataklık bir yerde yaşayan halkı sıtmaya karşı koruma tedbirinin en etkilisi bataklıkla kutulmaktır.

Sonuçlandığı yamaç, tepe ve dağlar ağaçtan yoksun olan ovalarda yaşayan ve tarımla uğraşan halkı, sel ve erezyon felâketinin sonuçlarına karşı himaye etmek de Devletin görevidir. Fakat bu himaye tedbirlerinin en etkilisi, o çıplak yamaç, tepe ve dağları ağaçlandırmaktır.

h) Suç işleyene ceza vermedeki amaç, sadece suç işleyecilere etkili bir örnek vererek suç işlenmesini önlemek değil, aynı zamanda suçluyu ıslah etmektir. Ölüm cezalarında ilk bakışta hükümlünün ıslahı gibi bir amaç güdülmeyi söyleyebilirsek de, bu, mutlak olarak doğru sayılamaz. Aksi halde, Anayasamızın, yasama organına, ölüm cezasını yerine getirme veya getirmeme hakkında karar verme yetkisini tammasına lüzum ve ihtiyaç kalmazdı.

i) Hâdiseler, şüphesiz, genel olarak vukua geldikleri zamanın şartları ile değerlendirilirler. Ancak, bâzı hâdiselerde ve bâzı şahısların suçlarında vukua geldikleri tarihlerde tesbit edilemeyen birtakım özellikler bulunduğu sonradan fark edilebildiği de bir gerçektir. Anayasalar, af müessesesini bu zorunluktan ötürü kabul etmişlerdir.

k) T. B. M. M. tarafından, kesinleşen ölüm cezasının yerine getirilmemesi şeklinde bir karar alınması, hükümlünün affedilerek cezaevinden salıverilmesi demek değildir. Hükümlü hakkındaki ölüm cezasının müebbet ağır hapse çevrilmesi demek de değildir. Zira, mevzuatımıza göre müebbet ağır hapis cezası belli bir süre ile sınırlıdır ve bu süre şartlı salıverme halinde daha da kısalabilir. Bizim mevzuatımıza göre bir hükümlü hakkındaki ölüm cezasının yerine getirmemesine karar verilmesi, o hükümlünün ömrü boyunca cezaevinde ağır hapis cezası çekmesi sonucunu doğurur.

1) Parlâmento; kesinleşen ölüm cezasının yerine getirilip getirilmemesi konusunu incelerken, hiç şüphesiz, ilk mahkemeye ve Temyiz Mahkemesine tanınan yetkilere sahipmiş gibi hareket edemez. Ancak, bir takdir yetkisine sahip bulunduğu ve bu yetkisini isabetle kullanmak zorunluğunda olduğu için hükümlülerin kişiliklerini, hükümlüler tarafından işlenen suçların ne gibi suçlar olduğunu, ne zaman, nerede, hangi şartlar altında ve ne şekilde işlendiğini, bu suçların işlendiği zamandaki ortamı inceler. Bu inceleme, Parlâmentonun görevidir ve bu incelemeyi sadece hukuk açısından değil aynı zamanda siyasal ve sosyal açıdan da yapmak durumundadır.

5. İncelenen dosyaya ve karara göre 3 hükümlü hakkındaki mahkûmiyet hükmüne konu teşkil eden fiiller aşırı solcu olmak ve aşırı solun yurttan gerçekleştirmesini sağlama amacını gütmek, 29 . 12 . 1970 tarihinde otomobil çalmak ve iki polis memurunu görev yaptıkları sırada tabanca kurşunu ile yaralamak, 11 . 1 . 1971 tarihinde otomobil çalmak ve Türkiye İş Bankası Emek Şubesini soymak, 15 . 1 . 1971 tarihinde görev yapan bir polis memuru ile bir iera memurunun ve bir avukatın görev yapmalarına cebren mâni olmak, bunların ve bunlarla birlikte bir şoför, bir çilingir ve bir kapıcının hürriyetlerini tahdit etmek, 170 lira para, şapka ve hüviyet kartı gasbetmek, 15 . 2 . 1972 tarihinde bir Amerikalı çavuşun hürriyetini tahdidetmek, 27 . 2 . 1972 tarihinde bir şahsın mesken masuniyetini ihlâl ve hürriyetini tahdidetmek ve otomobilini çalmak, 4 Mart 1971 tarihinde 4 Amerikalı çavuş ve erin hürriyetlerini tahdidetmek, nihayet Deniz Gezmiş ve Yusuf Aslan tarafından Şarkışla ve Gemerek'te zabıta ile silâhlı çatışmaya girişmek ve adam yaralamak, ayrıca, Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu adını verdikleri bir gizli örgüt adına bildiri yayımlamak fiilleridir.

Bu fiillerin hepsi, kanunlarımıza göre ayrı ayrı birer suçtur ve mahkeme; bu suçların cümlesinin, Türk Ceza Kanununun 146 nci maddesinin 1 nci fıkrasında yazılı olan ve ölüm cezasını gerektiren suçun icrai hareketleri olduğu ve doğan mâni sebeplerden ötürü bu suçun tam olarak işle-

nemeyip teşebbüs derecesinde akim kaldığı kanısına varmış ve bu nedenle Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan haklarında ölüm cezasına hükmetmiştir.

Mehkeme; sözü edilen suçun tam olarak işlenemeyip teşebbüs derecesinde akim kalması sonucunu doğuran mâni sebepleri de, (Türk Silâhlı Kuvvetlerinin 12 Mart muhtırasını vererek idareye müessir bulunması, Hükümetin değişmesi, asayişe yönelen tedbirlerin artırılması, ancak bütün bunlara rağmen örgüt faaliyetinin durmaması üzerine Sıkıyönetimin ilân edilmesi ve 11 ilde emniyet ve asayişin Sıkıyönetim idaresine devredilmesi, bunların sonucu olarak da sanıkların bir çoğunun yakalanması) olarak kabul etmiştir.

6. Mahkeme; bu üç hükümlü vekillerinin, hâdisede cezanın hafifletilmesini gerektiren kanunî sebepler bulunduğu yolundaki müdafaaların da, hukukî unsurlardan mahrum bulunduğunu ve hukukî yönleri itibariyle kabule şayan görünmediğini belirterek reddettikten sonra, aynen (Bu detaylı eleştiri ve iddialar hakkında mahkememiz, kişisel görüşlerini mahfuz tutmuş, müessese olarak bunlar üzerinde hüküm vermeyi, kamu vicdanına, tarihe ve T.B.M.M. nin takdiri ve yetkisine bırakmayı uygun görmüştür.) demiştir.

Mahkeme; hâdisede cezanın azaltılmasını gerektiren takdirî sebepler bulunmadığı hakkındaki görüşünü de kararında aynen şöyle ifade etmiştir : (Türk Ceza Kanununun 59 ncu maddesinin tatbikine dair talepler, sanıkların mahkemedeki tutum ve davranışları itibariyle kabule şayan görülmemiştir.)

7. Adları geçen hükümlülerin yukarıda 5 nci maddede açıklanan suçlarından 29 . 12 . 1970 tarihinde işlenenlerine Sinan Cemgil, 11 . 1 . 1971 tarihinde işlenenlerine Sinan Cemgil ve Alparslan Özdoğan, 15 . 1 . 1971 tarihinde işlenenlerine Şükrü Kor Koçalak, Sevim Onursal, Sinan Cemgil ve Alparslan Özdoğan, 27 . 2 . 1971 tarihinde işlenenine Alparslan Özdoğan ve 4 Mart 1971 tarihinde işlenenine Mete Ertekin, Sinan Cemgil ve İrfan Uçar, 15 . 2 . 1972 tarihinde işlenenine de Sinan Cemgil, Alparslan Özdoğan, Recep Sakın ve Mete Ertekin'in iştirak ettikleri Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 numaralı Askerî Mahkemesince sabit kabul edilmiştir.

Mahkemenin kararından, bilinen sebeple Sinan Cemgil ve Alparslan Özdoğan haklarında dâva açılmadığı anlaşılmaktadır. Recep Sakın ve Mete Ertekin haklarında ölüm cezası, Sevim Onursal, Şükrü Kor Koçalak ve İrfan Uçar haklarında Türk Ceza Kanununun 146/3 ncu maddesine göre 5 er yıl ağır hapis cezası verilmiştir. Recep Sakın ve Mete Ertekin haklarındaki ölüm cezası daha 13 kişi haklarındaki ölüm cezası ile birlikte Askerî Yargıtayca bozulmuştur.

8. Yukarıda sözü edilen suçların işlendiği zamanlardaki ortamın nasıl olduğu 12 Mart 1971 tarihli Muhtıradaki ifade edilmiştir.

Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan Anadolu'nun birer köyünde 1947 yılında, Hüseyin İnan da Anadolu'nun bir kasabasında 1949 yılında doğmuşlardır. Her üçü de, okuma yolu ile hayata hazırlanma ve yetişme durumunda iken suç işlemişlerdir.

SONUÇ

Yukarıdan beni açıkladığımız nedenlerle, biz; Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan haklarındaki ölüm cezalarının yerine getirilmemesinin, önce toplumumuzun yararları açısından, sonra bu üç hükümlüye, kendilerini düzeltme ve toplumumuz için zararlı olmaktan kurtulma şansı verme bakımından daha uygun olacağı kanısına varmış bulunuyoruz ve kanunların iki defa görüşülmesi hakkındaki prensibi göz önünde bulundurarak görüşmede ivedilik hükümlerinin uygulanmamasının daha yerinde olacağını düşünülüyoruz.

27 . 4 . 1972

Tokat Senatörü
Zihni Betil

Ağrı Senatörü
Salih Türkmen

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — a) Askerî Yargıtay 2 nci Dairesinin 10 . 1 . 1972 tarih ve 1971/457-1972/1 esas, 1972/1 karar sayılı ilâmı ile kesinleşen, Askerî Yargıtay Başsavcılığının 3 . 2 . 1972 tarih ve 1972/187-98 sayılı kararı ile tashihi karar talebi reddedilen, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No. lu Askerî Mahkemesinin 9 . 10 . 1971 tarih, 1971/13 esas, 1971/23 karar sayılı hükmü ile T. C. K. nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan; Sicilli nüfusta Erzurum Ilıca nahiyesi, Özlük (Öznü - Beypınarı) köyü, hane 27, cilt 5 ve sayfa 129 da kayıtlı Cemil oğlu Mukaddes'ten doğma 1947 doğumlu Deniz Gezmiş hakkındaki işbu ölüm cezası yerine getirilir.

b) Askerî Yargıtay 2 nci Dairesinin 10.1.1972 tarih ve 1971/457-1972/1 esas, 1972/1 karar sayılı ilâmı ile kesinleşen, Askerî Yargıtay Başsavcılığının 3 . 2 . 1972 tarih ve 1972/187-98 sayılı kararı ile tashihi karar talebi reddedilen, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No. lu Askerî Mahkemesinin 9 . 10 . 1971 tarih, 1971/13 esas, 1971/23 karar sayılı hükmü ile T. C. K. nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan; sicilli nüfusta Yozgat iline bağlı Çekerek ilçesi Kuşsaray köyü, hane 21, cilt 13/2, sayfa 88/114 te kayıtlı Beşir oğlu Mediha'dan doğma 1947 doğumlu Yusuf Arslan hakkındaki işbu ölüm cezası yerine getirilir.

c) Askerî Yargıtay 2 nci Dairesinin 10.1.1972 tarih ve 1971/457-1972/1 esas, 1971/1 karar sayılı ilâmı ile kesinleşen, Askerî Yargıtay Başsavcılığının 3 . 2 . 1972 tarih ve 1972/187-98 sayılı kararı ile tashihi karar talebi reddedilen, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 No. lu Askerî Mahkemesinin 9 . 10 . 1971 tarih, 1971/13 esas, 1971/23 karar sayılı hükmü ile T. C. K. nun 146/1 maddesi uyarınca ölüm cezasına mahkûm edilmiş bulunan; sicilli nüfusta Kayseri ili Sarız ilçesi, Bahçeli mahallesi, hane 31, cilt 2, sayfa 45 te kayıtlı Hıdır oğlu Selver'den doğma 1949 doğumlu Hüseyin İnan hakkındaki işbu ölüm cezası yerine getirilir.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

Deniz Gezmiş, Yusuf Arslan ve Hüseyin İnan'ın ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunu Adalet Bakanı yürütür.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

